

دانشتپی‌هایی برای والدین (۹)



با اعضای خانواده، گرایش به مواد مخدر و بسیاری از موارد دیگر، اغلب باعث نگرانی والدین می‌شود. با توجه به رسالت نشریه‌ی تعلیم و تربیت استثنایی که همانا آشنا ساختن مخاطبان خود با مسایل علمی، آموزشی و توان بخشی کودکان و دانش‌آموزان با نیازهای ویژه می‌باشد و با در نظر گرفتن این که قشر زیادی از خوانندگان این نشریه والدین هستند در هر شماره اطلاعاتی در مورد یکی از مشکلات کودکان، به زبان ساده و فشرده در اختیار آنها قرار می‌دهیم. هر چند معتقدیم این مطالب برای معلمان، مشاوران، مددکاران اجتماعی، مربیان بهداشت مدارس، دانش‌جویان و سایر علاقه‌مندان به امور کودکان با نیازهای ویژه نیز مفید خواهد بود.

هیچ فردی نیست که دست اندازه‌ها و تکان‌های موجود در جاده‌ی رشد، از نوزادی تا نوجوانی را تجربه نکرده باشد. هر چند هر کودکی ویژگی‌های خاص خود را داشته و به عبارتی منحصر به فرد می‌باشد اما بعضی وقت‌ها کودکان احساس‌ها، هیجان‌ها و رفتارهایی دارند که سبب بروز مشکلاتی برای خود و اطرافیانشان می‌شود. مشاهده‌ی تغییرات ناگهانی در رفتار فرزندان مانند، اضطراب، شب‌اداری، افسردگی، تغییر عادت‌های مربوط به خوردن و خوابیدن، ناخن جویدن، کم‌توانی ذهنی، مشکلات یادگیری، کم‌توجهی، بی‌دقتی، بی‌قراری، دزدی، فرار از مدرسه، ناتوانی در برقراری روابط دوستانه با دیگران، عدم تفاهم

آنچه باید والدین در باره‌ی لکنت زبان کودکان بدانند

ایوب همتی / کارشناس امور توان‌بخشی آموزش و پرورش استثنایی استان ایلام

لکنت

درمورد لکنت^۱ پژوهشگران تعاریف و تعابیر گوناگونی ذکر کرده‌اند. از جمله تعریف دکتر "ون رایپر"^۲ متداول‌ترین و جامع‌ترین تعریف راجع به لکنت است. ون رایپر بر این باور است که لکنت زمانی پدید می‌آید که در جریان طبیعی گفتار وقفه‌ای ناگهانی و غیرطبیعی به واسطه تکرار^۳ صداها، کلمه‌ها و حتی عبارت‌ها، کشیده‌گویی^۴ صداها، هجاها و کلمه‌ها و نیز میان پرانی^۵ صداها، هجاها و کلمه‌ها، گیر یا قفل^۶ دهان ایجاد شده و گاهی همراه با رفتارهای وابسته^۷ است. بنابر این

لکنت یک پدیده فوق‌العاده پیچیده روانی - حرکتی است که در روند طبیعی گفتار فرد بر اثر تکرار، کشیده

گویی، گیر و ... بروز می‌کند و به شکل‌های خفیف، متوسط و شدید آشکار می‌شود. گفتار کودک لکنتی بیشتر وقت‌ها غیرقابل کنترل و تند است و معمولاً با انقباض عضلات همراه بوده و به سختی انجام می‌گیرد. گاهی نیز صدای کودک از نظر بلندی و زیر و بمی تغییر می‌کند. اگر اشکال‌های فوق بیشتر وقت‌ها به هنگام گفتار کودک مشاهده شود او را می‌توان لکنتی نامید.

شیوع لکنت^۸

براساس پژوهش‌های انجام شده پیرامون لکنت، در بین جوامع مختلف می‌توان گفت که معمولاً یک درصد از کل

جمعیت هر کشور را لکنت در برمی‌گیرد. با این حال برخی از پژوهشگران اظهار می‌دارند که لکنت در برخی از جوامع اصلاً وجود ندارد و در مقابل در جوامع دیگری به وفور مشاهده می‌شود (استوارت، ۱۹۶۰).

شیوع لکنت در میان پسران بیشتر از دختران است و در بررسی‌ها و تحقیقات مختلف نسبتی در حدود ۷۰ درصد برای پسران و ۳۰ درصد برای دختران ذکر گردیده است. لکنت از شکاف کام^۹ شیوع بیشتری دارد. در حقیقت می‌توان گفت این اختلال آنقدر شایع است که هر کدام از ما در فامیل و همسایگی و یا همکاران و همکلاسان خود با چنین موردی برخورد کرده‌ایم. از آنجا که لکنت ارثی نیز می‌باشد در بعضی از خانواده‌ها شایع‌تر از خانواده‌های دیگر است. برای مثال در خانواده‌هایی که پدر یا مادر سابقه لکنت داشته باشند احتمال این که فرزندان به لکنت مبتلا شوند ۳ تا ۵ برابر بیش از خانواده‌هایی است که در آنها مشکلی وجود ندارد. لکنت در کودکان پیش‌دبستانی شایع‌تر است ولی در گروه‌های سنی بالاتر کاهش می‌یابد. در بین افراد لکنتی نام افراد برجسته و موفق زیادی وجود دارد که بیشتر عمرشان را لکنت داشته‌اند. وینسون چرچیل، نیوتن، جرج دوم پادشاه انگلیس و نویسندگانی چون سامرست، موام و بادشولبرگ مبتلابه لکنت بودند.

شروع لکنت

براساس پژوهش‌های انجام شده لکنت معمولاً پیش از سن ۸-۷ سالگی شروع می‌شود (۸۵ درصد موارد) و بندرت در سنین بالاتر اتفاق می‌افتد. بیشتر افرادی که لکنت دارند پیش



علت لکنت کودکان وجود دارد اما هیچ کدام به شکل رضایت بخش تمام اطلاعات موجود در این باره را دربر نمی‌گیرد. به هر حال بنا به دلایلی بعضی کودکان برای ابتلا به لکنت زمینه ارثی دارند. با این وجود بدهی است که حداقل برای بعضی از کودکان نیز باید شرایط محیطی بروز لکنت فراهم باشد تا به آن مبتلا شوند. به نظر می‌رسد دستگاه گفتار این کودکان مستعد ایجاد وقفه و مشکل در جریان گفتار باشد. علت این آسیب‌پذیری در حال حاضر ناشناخته است ولی بعضی از دانشمندان اکنون بر این باورند که برخی اختلال‌های عملکرد جزئی هماهنگی دقیق و ظریف صد عضله یا «بیش از صد عضله» تولیدکننده گفتار را بر هم می‌ریزد. به علاوه طبق شواهد بعضی از کودکان به چنین مشکلات گفتاری با تنش^{۱۱} واکنش نشان می‌دهند درحالی که این تنش مشکل را بدتر می‌کند و احتمال تثبیت لکنت را افزایش می‌دهد.



توصیه به والدین و معلمان در مورد کودک

لکنتی

- * در زندگی روشی را انتخاب کنید که در آن آرامش بیشتر و شتاب کمتر باشد.
- * با کودک شمرده و آرام صحبت کنید.
- * فرصت دهید تا افکارش را به انتها برساند.
- * سعی نکنید به جای او صحبت کنید.

از سن ۵ سالگی به لکنت مبتلا شده‌اند. معمولاً هیچ‌کس پس از ۱۲ سالگی به لکنت مبتلا نمی‌شود مگر اینکه دچار سانحه مغزی جدی شده باشد. بنابراین لکنت یک مساله رشدی مربوط به دوران کودکی است.

علل و عوامل موثر در لکنت

پژوهشگران زیسادی می‌گویند که در بیشتر موارد لکنت همان ادامه ناروانی طبیعی^۹ گفتار است که به علت عکس‌العمل‌های نامناسب محیط به ویژه از سوی والدین کودک در برابر ناروانی طبیعی و برجسب نادرست لکنت بر ناروانی طبیعی به وجود می‌آید.

یکی از مدعیان این نظریه «جانسون»^{۱۰} است. او معتقد است که «لکنت برجسی است که بر ناروانی طبیعی زده می‌شود». پیدایش لکنت در سنین بالا در اثر عوامل فیزیکی مانند صدمه‌های مغزی^{۱۱} و آسیب‌های روانی - اجتماعی است. در واقع دلایل بروز لکنت در کودکان تاکنون به طور دقیق روشن نشده است. اما آنچه تا حدودی مشخص است این است که لکنت نمی‌تواند علت واحدی داشته باشد بلکه همواره معلول علل بدنی، عاطفی، اجتماعی و یا ترکیبی از این عوامل است. بسیاری از افرادی که لکنت دارند دچار بعضی از ناراحتی‌های عصبی و ناسازگاری‌های اجتماعی هستند. اما تشخیص اینکه آیا این گونه ناراحتی‌های روانی علت لکنت زبان است و یا خود حاصل حالات و فشارهای ناشی از اختلال‌های روانی است بسیار مشکل است.

لکنت احتمالاً زمانی شروع می‌شود که مجموعه‌ای از علل با هم جمع شوند. شاید عوامل متفاوتی در کودکان مختلف منجر به یک نتیجه مشابه یعنی لکنت شود. بنابراین جست و جوی علت واحد درحالی که علل متفاوتی وجود دارد می‌نواند به جای حل مشکل خود تبدیل به مشکل جدیدی شود. آنچه مسلم است این که نظریه‌های متعددی در مورد

می کند دیگری باید گوش فرا دهد سپس در نوبت خود، در موقع مناسب و در جای خود شروع به صحبت کند.

زیر نویس ها:

1. stuttering- 2. Van riper
3. repetition 4. - prolongation
5. interjection 6. block
7. associated behaviours
8. prevalence of stuttering
9. cleft palate 9. normal non fluency
10. Johnson 11. brain damage
12. tention

* پیش از آنکه به سوال ها یا صحبت های کودک پاسخ دهید چند ثانیه مکث کنید .

* به کودکی که لکنت دارد اجازه ندهید به دلیل لکنت از

انجام تکالیف فرار کند .

* به شیوه ای آهسته ، آرام و راحت تر صحبت کنید .

* هنگامی که صحبت کودک تمام شد پیش از

پاسخ دهی به او ، ۲ یا ۲ ثانیه مکث کنید .



منابع:

- ملکم فریزر ، خود درمانگری در لکنت زبان . (ترجمه غلامعلی افروز ، ۱۳۶۹) . تهران : سازمان چاپ و انتشارات .

- جین فرازر ، دکتر ویلیام اچ پرکینز . آیا لکنتی هستید ؟ (ترجمه منصوره وحدتی احمدزاده ، ۱۳۷۷) . تهران : انتشارات دانشگاه علوم پزشکی ایران .

- هالاهان پی ، جیمز کافمن ، کودکان استثنایی . (مترجم فرهاد ماهر ، ۱۳۷۱) تهران : انتشارات رشد .

- دکتر ادوارد ج کانچر و همکاران . پرستش و پاسخ درباره لکنت زبان . (ترجمه مهدی دستجردی ، قرب مفیدی ، ۱۳۸۱) تهران : انتشارات رشد .

- عظیمی راد ، ناهید (۱۳۷۱) . پیشگیری و درمان لکنت زبان . تهران : انتشارات امیرکبیر .

- فرازی ، مرتضی (۱۳۷۶) ، آسیب شناسی ناروانی گفتار . جزوه آموزشی دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی تهران .

* در مورد آنچه می گوید نظر بدهید نه در مورد این که چگونه می گوید .

* تشکیل جلساتی با والدین کودک لکنتی پیش از شروع کلاس ها و یا نزدیک شدن به شروع کلاس ها بسیار کمک کننده است و موجب می شود تا از میزان نگرانی ها و انتظارات والدین کودک آگاه شوید .

* اگر در مدرسه شما گفتار درمانگر وجود دارد با او تماس بگیرید و از توصیه هایش برای این کودکان و اهداف برنامه ی درمانی او آگاه شوید.

* شیوه های صحیح و مناسب صحبت کردن را در کلاس تشویق و ترویج کنید « هیچ کس کلام دیگری را قطع نکند ، به جای دیگری حرف نزند و ... » .

* تمام افراد خانواده را تشویق کنید که به کلام و گفتار دیگران به دقت توجه کنند : هنگامی که فردی صحبت